

OSIYO XALQARO
UNIVERSITETI

OSIYO XALQARO UNIVERSITETI AXBOROTNOMASI

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal
Научно-теоретический и методический журнал
Scientific theoretical and methodical journal

2025, №1

EDITION 1

<https://scientificjournal.uz/>

Osiyo Xalqaro
Universiteti

“OSIYO XALQARO UNIVERSITETI AXBOROTNOMASI”

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

2025-yil, 1-son

Jurnal 2024-yildan chiqa boshlangan

“KAMOLOT” nashriyoti

BUXORO – 2025

Muassis: OSIYO XALQARO UNIVERSITETI

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi
huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil 04-
aprel №25-0649-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Bosh muharrir:

Elov Ziyodullo Sattorovich, Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent.

Jamoatchilik kengashi raisi:

Dexkanov Suxrob Sobirovich, Osiyo xalqaro universiteti rektori

Mas'ul kotib:

Sattorov Mirshod Erkinovich

Jurnal 2024-yilda tashkil etilgan, 2 oyda bir marta o'zbek, rus va ingliz tillarida
nashr etiladi.

Tahririyat manzili: 200100, O'zbekiston Respublikasi,

Buxoro shahri Namozgoh ko'chasi 24-uy,

E-mail: sjkamolot@gmail.com

Jurnal sayti: <https://scientificjournal.uz/>

ISSN
ISSN-3030-3796

1936

Maqolada keltirilgan faktlarning to'g'riligi uchun muallif mas'uldir.

TAHRIR HAY'ATI – РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

DEXKANOV S.S.	Osiyo xalqaro universiteti rektori
ABDULLAYEVA B.S.	Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)
MAKSIMENKO S.D.	Psixologiya fanlari doktori, professor (Ukraina)
AKRAMOVA F.A.	Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)
QODIROV U.D.	Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)
ABDULLAYEVA D.U.	Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)
URAZBAYEVA D.A.	Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)
KARSHIYEVA D.A.	Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)
JABBOROV X.X.	Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (O'zbekiston)
GANJIYEV F.F.	Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (O'zbekiston)
CHUDAKOVA V.P.	Psixologiya fanlari nomzodi (Ukraina)
OLIMOV L.Y.	Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor (O'zbekiston)
BAFAYEV M.M.	Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (O'zbekiston)
SATTOROV M.E.	Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (O'zbekiston)
YANAKIYEVA YE.K.	Pedagogika fanlari doktori, professor (Bolgariya)
ROMM T.A.	Pedagogika fanlari doktori, professor (Rossiya Federatsiyasi)
HAMROYEV A.R.	Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)
JO'RAYEV X.O.	Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)
OLIMOV T.H.	Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (O'zbekiston)
KOZUBSOV I.N.	Pedagogika fanlari doktori, dotsent (Ukraina)
DAVRONOVA Sh.F.	Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
KAMILOVA U.K.	Tibbiyot fanlari doktori, professor (O'zbekiston)
IBODULLAYEV Z.R.	Tibbiyot fanlari doktori, professor (O'zbekiston)
SALIMOV Sh.T.	Tibbiyot fanlari doktori, professor (O'zbekiston)
IXTIYAROVA G.A.	Tibbiyot fanlari doktori, professor (O'zbekiston)
BABADJANOV A.X.	Tibbiyot fanlari doktori, professor (O'zbekiston)
YUSUPBEKOV A.A.	Tibbiyot fanlari doktori, professor (O'zbekiston)
YUSUPALIYEVA G.A.	Tibbiyot fanlari doktori, professor (O'zbekiston)
BERNATSKIY G.G.	Yuridik fanlari doktori, professor (Rossiya Federatsiyasi)
KARIMOV B.Sh.	Sotsiologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (O'zbekiston)
MUSTAFA SAID ARSLON.	Filologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
O'RAYEVA D.S.	Filologiya fanlari doktori, professor (O'zbekiston)
QILICHEV B.E.	Filologiya fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)
RO'ZIYEVA M.Y.	Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (O'zbekiston)
TILEUKULOV G.S.	Tarix fanlari doktori, dotsent (Qozog'iston)
VOHIDOV Sh.X.	Tarix fanlari doktori, professor (Tojikiston)
HAYITOV Sh.A.	Tarix fanlari doktori, professor (O'zbekiston)
TO'RAYEV H.H.	Tarix fanlari doktori, professor (O'zbekiston)
QILICHOV O.A.	Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent (O'zbekiston)
ERGASHEV J.Y.	Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (O'zbekiston)
ABDURAHMONOV M.A.	Iqtisodiyot fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
NAVRUZZODA B.N.	Iqtisodiyot fanlari doktori, professor (O'zbekiston)
MAHMUDOV N.M.	Iqtisodiyot fanlari doktori, professor (O'zbekiston)
BO'TABOYEV M.T.	Iqtisodiyot fanlari doktori, professor (O'zbekiston)
QODIROV A.A.	Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent (O'zbekiston)
URAYEV G.A.	Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi)

Mundarija

**13.00.04-JISMONIY TARBIYA VA SPORT MASHG'ULOTLARI
NAZARIYASI VA METODIKASI**

1	Андреев Виталий Владимирович, Андреев Владимир Витальевич, Сытник Галина Владимировна. Стремление к борьбе как ключевой элемент формирования волевых качеств спортсменов	6

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

2	Sharipova Sadaf Latipovna. Muzey faoliyatini rivojlantirish uchun marketingning o'rni va roli	12
3	Якубов Абдуллох Бахтиярович. Макроэкономика содружества независимых государств и показатели внутреннего валового продукта в современности	18

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

4	Komilov Nodirbek Boqijonovich. Tibbiy ta'limda tibbiyot tarixi fanini o'qitishning hozirgi yo'nalishlari va ularning tahlili	24
5	Ikramov Amirbek Aminovich. Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya darslarini tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari	30
6	Ahmədov Olimjon Shodmonovich. Turkiston jadidlarning ta'lim-tarbiya tizimini rivojlantirishdagi o'rni.	42
7	Rashidov Xurshid Karimovich. Mahallalarda ma'naviy-axloqiy muhitni jismoniy tarbiya orqali sog'lomlashtirish.	52
8	Olimov Temir Hasanovich. Talabalarda tadqiqotchilik madaniyatini rivojlantirishda fan va ijod, metod va metodologiya tushunchalarining o'rni	59
9	Ramazonova Salomat Saidovna. Yuqori sinf o'quvchilarida "tarbiya" darslarining samaradorligini oshirish omillari	69
10	Djabbarova Feruza A'zamovna. O'qituvchining shaxsiy psixologik sifatleri: ijtimoiy tajriba, empatiya va madaniy ong.	73
11	Sodiqova Nigora To'rayevna. Iqtisodiyot fanlarini o'qitishda umumdidaktik va xususiy predmetli o'qitish metodlarini o'zaro aloqadorligi	80
12	Hamroyeva Sanobar Hasan qizi. Oliy tibbiyot ta'lim muassasalarining ingliz tilidagi amaliy mashg'ulotlarida qo'llaniladigan tibbiy-texnik vositalar va yangi tibbiy texnologiyalarning tasnifi	88
13	Tolipova Marjona Muxtorjon qizi. Educational significance of foreign children's literature for primary class students	96
14	Bakayeva Rayxon Izatovna. O'quvchilarda kognitiv yondashuv asosida funksional savodxonlik komponenti-kreativ fikrlashni rivojlantirish yo'llari	101
15	Iydiyev Rustam Dilmurodovich. Sportchining funksional holatini diagnostik tekshirish usullari	109

19.00.00 – PSIXOLOGIYA FANLARI

16	Ulug'ova Shahlola Musliddinovna. Ishbilarmon ayollarning ikkilamchi kasbiy faoliyatga moslashuvi muammolari	116
17	Yusupova Zulfizar Sharipovna. Boshlangich sinf o'quvchilari bilan jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini tashkil etish jarayonida psixologik holatlarning namoyon bo'lishi	122
18	Mamatov O'tkir Baxtiyorovich. Talaba shaxsida bilish faoliyatining psixologik muammolari	130
19	Султанова Амина Анваровна., Бобокулова Муштари. Стоит ли замалчивать о проблемах суицида в узбекистане?	136

20	To'htaxo'jayeve Maxliyoxon Omonullaxon qizi. Talabalarining o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishida o'quv motivatsiyasini aniqlashning zarurati va o'ziga xos jihatlari	142
21	Xatamova Gulbahor Abdumo'min qizi. Kursantlarning kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik psixologik xususiyatlari	148
22	Razzoqova Shaxnoza Jo'rayevna. Talabalarining o'quv faoliyatiga moslashishiga ta'sir qiluvchi omillar tahlili	154
23	Karimjonov Otabek Abdug'affor o'g'li. kursantlar boshqaruv va tashkilotchilik faoliyatida psixologik omillarning ta'siri va o'rni	159
24	Elov Ziyodullo Sattorovich., Boymurodov Maftunbek Ilyos o'g'li. Stress shaxsda ijtimoiy-psixologik muammo sifatida	164
25	Ismatova Dilafruz Tuymurodovna. Oilada ota-ona farzand munosabatlarning o'ziga xos ijtimoiy psixologik xususiyatlari	170
26	Nurmetova Shohista Erkinboyevna. Etnopsixologik omillarning qizlarni oilaviy hayotga tayyorlashdagi o'rni	176
27	Abduraxmanov Abdurasul. Oliy ta'lim muassasalarida talaba va o'qtuvchi munosabatlarining psixologik ko'rinishlarini o'rganishning bugungi kundagi ahamiyati	180
28	Boqiyev Rustamjon Xamza o'g'li. O'smir o'z joniga qasd qilishining gender xususiyatlari	184
29	Zaripova Latofat Bahriddin qizi. O'smirlarda salbiy xulq-atvor ko'rinishlarining namoyon bo'lishi va uni oldini olish	189
30	Kaxxorova Saida Adizovna. Ko'p bolali oilalarda sibling munosabatlarning o'rni	195
31	Ag'amurodov Sarvar Istamovich. Talabalarda ijodiy-innovatsion faoliyat ko'nikmalarini takomillashtirishning pedagogik - psixologik xususiyatlari	202
32	Jo'rayeva Shaxnoza Davron qizi. Pedagogik faoliyat tizimida psixologik himoya mexanizmlari	209
33	Qurbonova Mavjuda Muhiddin qizi. O'quvchilarni kasb tanlashga tayyorlashda ta'lim muhitining roli	217
34	Tursunova Mohinur Bahodir qizi., Ismatova Dilafruz Tuymurodovna. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda kreativlik xususiyatlarni shakllantirishning nazariy asoslari	224
35	Erkayeva Dilfuza., Ismatova Dilafruz Tuymurodovna. Boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi shaxsining ijtimoiy psixologik xususiyatlari	228
36	Abdullayeva Dilnoza Azimovna. Katta maktabgacha yoshidagi bolalarda tajovuzkor hatti-xarakatlarining psixologik va pedagogik xususiyatlari	233
37	Muxamedova Muhayyo Karimovna. Talabalarda ekologik ong shakllanishining nazariy asoslari	240
38	Исломова Фазила Амруллаевна. Психологический подход к воспитанию физических качеств	245
39	Abdullayev Amrullo Nassulloyevich. Talabalarining kasbiy muloqoti jarayonini tadbiq qilishning psixologik metodlari sharhi. (Harbiy ta'lim fakulteti talabalari misolida).	270
40	Nurullayeva Aziza Ravshan qizi. Tabiiy fanlarning boshlang'ich ta'limdagi ahamiyati va o'rni	257

BOSHLANGICH SINIF O'QUVCHILARI BILAN JISMONIY TARBIYA MASHG'ULOTLARINI TASHKIL ETISH JARAYONIDA PSIXOLOGIK HOLATLARNING NAMOYON BO'LISHI

Yusupova Zulfizar Sharipovna

Buxoro davlat universiteti sport nazariyasiva va metodikasi kafedrası o'qituvchisi, Buxoro shahri

Annotatsiya.

KIRISH: Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida jismoniy tarbiya darslariga qiziqishni shakllantirishning nazariy va amaliy jihatlarini tadqiq etilgan. Kichik yoshdagi maktab o'quvchilarining jismoniy tarbiyaga bo'lgan qiziqishini o'rganish bolalarning jismoniy tarbiya darslariga qiziqishini oshirishning asosiy motivlari va usullarini ochib beradi.

MAQSAD: Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini tashkil etish jarayonida psixologik holatlarning namoyon bo'lishi holatini tahlil qilish.

MATERIALLAR VA METODLAR: Jismoniy tarbiya o'qituvchisi jismoniy tarbiya jarayonida o'quvchi-yoshlar va bolaning yosh xususiyatlari va psixik jarayonlari, shaxs xususiyatlarining rivojlanishini farqlash, psixik jarayonlar (diqqat, nutq, sezgilar, idrok, xayol, xotira, tafakkur, hissiyot va boshqalar), psixik holatlar (emotsiyalar, hayratlanish, ishonchlilik, ijodiy ruhlanish, e'tiqodlilik, apatiya, qiziquvchanlik, bardamlilik, tetiklik) va shaxs xususiyatlarini (temperament, qobiliyat, iqtidor, mas'uliyat xarakter) jismoniy tarbiya va sport bilan bog'lay olish lozim. Mash-g'ulot jarayoni, uning ta'siri, musobaqa davrida, musobaqadan so'nggi, davr, jamoa orasidagi munosabat holatlarining shakllanishi ahamiyatini bilishi lozim.

XULOSA: O'sib kelayotgan yosh avlodning jismoniy va ma'naviy salomatligini shakllantirishning, sog'lom turmush tarziga intilish va sportga mehr-muhabbatni singdirishning g'oyat muhim sharti sifatida bolalar ommaviy sporti rivojlantirilishini ta'minlash maqsadida tizimli chora tadbirlar amalga oshirilib kelinmoqda. Bu borada mamlakatimizda ta'lim tizimini ta'minlaydigan yosh avlodni tarbiyalab voyaga etkazish uchun turli tadbirlarni o'tkazish ko'zda tutilishi lozim. O'quvchilarni jismoniy jihatdan nazariy bilimlar bilan qurollantirish, ularni bu boradagi jismoniy harakat ko'nikma va malakalar bilan oshno qilish, mazkur farming asosiy vazifa etib belgilandi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinf, o'quvchi, qiziqish, motivatsiya, jismoniy tarbiya, sport.

ВОЗНИКНОВЕНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ СОСТОЯНИЙ В ПРОЦЕССЕ ОРГАНИЗАЦИИ УРОКОВ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ С УЧАЩИМИСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Юсупова Зульфизар Шариповна

Бухарский государственный университет теории спорта и преподаватель методического факультета, г. Бухара

Аннотация.

ВВЕДЕНИЕ: В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты формирования интереса к занятиям физической культурой у учащихся младших классов. Изучение

интереса младших школьников к физическому воспитанию выявляет основные мотивы и способы повышения интереса детей к занятиям физической культурой.

ЦЕЛЬ: Проанализировать состояние проявления психологических состояний в процессе организационных занятий по физическому воспитанию с учениками младших классов.

МАТЕРИАЛЫ И МЕТОДЫ: В процессе физического воспитания учитель физкультуры различает возрастные особенности и психические процессы учащихся и детей, развитие особенностей личности, психических процессов (внимание, речь, ощущения, восприятие, воображение, память, мышление, эмоции). и др.), психические состояния (эмоции, восхищение, надежность, творческое вдохновение, вера, апатия, любопытство, выдержка, жизненная сила) и особенности личности (темперамент, способности, талант, ответственность, характер) должен иметь возможность заниматься физкультурой и спортом. Он должен знать значение тренировочного процесса, его влияние, формирование отношений между командой во время соревнований, после соревнований.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Реализуются системные меры в целях обеспечения развития детского массового спорта как важнейшего условия формирования физического и духовного здоровья подрастающего молодого поколения, стремления к здоровому образу жизни и привития любви к спорту. В связи с этим необходимо планировать различные мероприятия по воспитанию молодого поколения, которое обеспечит система образования в нашей стране. Вооружение студентов физико-теоретическими знаниями, ознакомление их с навыками и квалификацией физического движения – основная задача данного хозяйства.

Ключевые слова: начальная школа, ученик, интерес, мотивация, физическое воспитание, спорт.

APPEARANCE OF PSYCHOLOGICAL STATES IN THE PROCESS OF ORGANIZING PHYSICAL EDUCATION LESSONS WITH PRIMARY CLASS STUDENTS

Yusupova Zulfizar Sharipovna

*Bukhara State University sports theory and
teacher of the methodology department, Bukhara city*

Annotation.

INTRODUCTION: The article examines the theoretical and practical aspects of forming interest in physical education classes among elementary school students. Studying the interest of young schoolchildren in physical education reveals the main motives and methods of increasing children's interest in physical education classes.

GOAL: To analyze the state of manifestation of psychological conditions in the process of organizing physical education classes with elementary school students.

MATERIALS AND METHODS: During the physical education process, the physical education teacher distinguishes the age characteristics and mental processes of students and children, the development of personality characteristics, mental processes (attention, speech, sensations, perception, imagination, memory, thinking, emotion, etc.), mental states (emotions, admiration, reliability, creative inspiration, faith, apathy, curiosity, endurance, vitality) and personality traits (temperament, ability, talent, responsibility, character) should be able to connect with physical education and sports. He should know the importance of the training process, its impact, the formation of relations between the team during the competition, after the competition.

CONCLUSION: Systematic measures are being implemented in order to ensure the development of children's mass sports as an extremely important condition for forming the physical and spiritual health of the growing young generation, striving for a healthy lifestyle and instilling love for sports. In this regard, it is necessary to plan various activities to bring up the young generation that will provide the education system

in our country. Arming students with physical theoretical knowledge, acquainting them with physical movement skills and qualifications is the main task of this farm.

Key words: elementary school, student, interest, motivation, physical education, sport.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisi jismoniy tarbiya jarayonida o'quvchi-yoshlar va bolaning yosh xususiyatlari va psixik jarayonlari, shaxs xususiyatlarining rivojlanishini farqlash, psixik jarayonlar (diqqat, nutq, sezgilar, idrok, xayol, xotira, tafakkur, hissiyot va boshqalar), psixik holatlar (emotsiyalar, hayratlanish, ishonchlilik, ijodiy ruhlanish, e'tiqodlilik, apatiya, qiziquvchanlik, bardamlilik, tetiklik) va shaxs xususiyatlarini (temperament, qobiliyat, iqtidor, mas'uliyat xarakter) jismoniy tarbiya va sport bilan bog'lay olish lozim. Mash-g'ulot jarayoni, uning ta'siri, musobaqa davrida, musobaqadan so'nggi, davr, jamoa orasidagi munosabat holatlarining shakllanishi ahamiyatini bilishi lozim. O'quvchilar jismoniy tarbiyasining maqsadi - Mustaqil Vatanga barkamol rivojlangan va sodiq bo'lgan shaxsni shakllantirishga yordam berish bo'lib, bu maqsadga o'quvchilar ta'lim-tarbiyasi jarayonida erishiladi. Umumiy vazifalarda ochib beriladi va aniqlashtiriladi. Shuningdek, ta'limiy, tarbiyaviy, sog'omlashtirish vazifalari qo'yiladi. Bu vazifalarni hal etishda boshqalari hisobiga birini ustun qo'yishga yo'l qo'ymaslik kerak. Ba'zida sport yo'nalishiga ega bo'lgan o'qituvchilar tarbiyaviy va umumta'lim vazifalarini unutib, asosiy e'tiborni o'quvchilar jismoniy rivojlanishiga beradilar. Boshqa holda ikki tarbiyaviy va sog'lomlashtirish vazifalari aziyat chekadi. Jismoniy tarbiya o'qituvchisining faoliyat turidan qat'iy nazar faoliyat tarkibiy qismi, odatda, bir xil his etish va idrok qilishlar bilan bog'liq bo'lgan perseptiv (masalan o'quvchilarni kuzatish), ma'lumotni eslab qolish va qaytatiklash bilan bog'liq. Faoliyat bir qancha bosqichlarda amalga oshiriladi, tayyorlanish bosqichi, rejani bajarish (asosiy bosqich) bosqich va erishilganlikni baholash bosqichi (yakunlovchi bosqich).

Birinchi bosqichda jismoniy tarbiya o'qituvchisi juda katta hajmda ish bajaradi. Reja bo'yicha konspekt tuzadi, ularga tayyorlanadi, joylarni (zalni, suv havzasini, sport maydonini, stadionni) tayyorlaydi. Darsga oid bo'lgan barcha sport anjomlarini, qurollarini tayyorlaydi. Bu bosqichga faoliyatni yanada muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun o'quvchilarga qulay bo'lgan

sharoitlarni yaratish va jismoniy tarbiya o'qituvchisining psixologik tayyorlanganligi kiradi.

Ikkinchi bosqichda o'quvchilarni (shug'ullanuvchilarni) nazorat qilish, ularni tarbiyalash (axloqiy, aqliy, estetik, mehnat vazifalarini tarbiyalash jihatidan), tartib saqlash, ularni jarohatlanishdan saqlash va hokazolar kiradi. Belgilangan ishlarni amaliy tatbiq qilish, o'quvchilar harakatlari, intizomini nazorat qilish, dars boshida yuzaga keladigan qiyinchiliklarni bartaraf etish, vaziyat o'zgarishiga ko'ra dars rejasini to'g'rilash bilan bog'liq. Bu bosqichda chetda qolgan o'quvchilar o'rtasidagi e'tiborni doimo taqsimlash va olib o'tish jismoniy jarohatlanishga olib keladigan vaziyatining oldini olishga ko'ra o'qituvchining sergakligi bilan shartlanadigan o'qituvchi psixik kuchlanishi bilan tavsiflanadi, boshqacha qilib aytganda, jismoniy tarbiya o'qituvchisiga nafaqat psixik jihatdan, balki jismoniy jihatdan ham jismoniy yuklanish tushadi.

Uchinchi bosqich (yakunlovchi bosqich) unda o'tkazilgan darsdagi yutuq va kamchiliklarga baho beriladi. Erishilgan natijalar baholanadi, jismoniy tarbiya o'qituvchisining faoliyati funksiyasi jismoniy tarbiyaning maqsadi va vazifalarining kelib chiqishi lozim. Faoliyatni qayta bajarishda rejaga to'g'rilashlarni kiritish bilan bog'liq, o'tilgan darsning to'liq tahlili, ba'zi bir noto'g'ri dalillarni umumlashtirish, ilmiy uslubiy adabiyotda yuzaga kelgan savollarda javob qidirishni talab qiladi. Jismoniy tarbiya o'qituvchisining asosiy maqsadi ularning garmonik shakllanishiga va jamiyatga sadoqatli, vatanparvar bo'lib etishishiga yordam berishdir. Shuningdek tarbiyaviy, ilmiy, tashkiliy, rahbarlik, loyihalashtirish, ma'muriy-xo'jalik funksiyalarni ham bajarishga to'g'ri keladi.

Aytib o'tilgan uchta vazifalarni hal etish jismoniy tarbiya o'qituvchisi bilan bajariladigan ishlar turiligi bilan shartlanadi. Jismoniy tarbiya o'qituvchisining foaliyati shakllari turli-tumandir. Bu avvalambor sinf va sinfdan tashqari ishlardan kelib chiqadigan maktabdagi ishdan iborat. Sinfdagi ish bu jismoniy madaniyat bo'yicha darslarni o'tkazish: u o'qituvchining asosiy o'quv yuklamasini tashkil qiladi. Sinfdan tashqari ish sport tugaraklari va seksiyalari mashg'ulotlarni o'tkazish. Maktab

ichidagi sport musobaqalarini tashkil qilish va o'tkazish, sport bayramlarini o'tkazish, turistik, safar, harbiy sport o'yinlarini o'tkazishni o'z ichiga oladi. Bu erga jismoniy tarbiya o'qituvchisining kichik sinf o'qituvchilari, tarbiyachilari o'quvchilari, ota-onalari bilan olib boradigan ma'rifiy ishi ham kiradi.

Maktabdan tashqarida jismoniy tarbiya o'qituvchisining ishi dam olish lagerlari va mehnat oromgohlarida o'quvchilar jismoniy tarbiyasini ta'minlash bilan bog'liq. Shuningdek, turar joy bo'yicha o'quvchilar jismoniy tarbiyasi ishini ham o'z ichiga oladi. Hozirgi paytda o'sib kelayotgan avlod jismoniy tarbiyasiga katta e'tibor berilmoqda. Sport inshootlari va jismoniy madaniyat xodimlariga ega bo'lgan maktab o'quvchi-yoshlar ichida jismoniy madaniyatni ommalashtirgan, o'quvchilar qiziqishlariga ko'ra imkon boricha ko'pgina o'quvchilarni jismoniy tarbiya bilan muntazam shug'ullanishiga jalb qilgan, jismoniy madaniyat qonunbuzarliklarining oldini olish va tarbiyasi og'ir bolalarni qayta tarbiyalash vositasi sifatida qo'ilangan holda bu ishni amalga oshirishda o'ziga xos Nizom bo'lishi kerak.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisi faoliyati shakllari:

a) Guruh ishi, darslarni o'tkazish;
b) Darsdan tashqari ish, seksiyalarda mashg'ulotlarni o'tkazish, sport bayramlarini o'tkazish, o'quv muassasasida musobaqalar o'tkazish, o'quvchi va ota-onalar bilan ma'rifiy ishlarni olib borish, turistik sayrlar, harbiy vatanparvarlik ruhida o'yinlar o'tkazish; O'quv muassasasidan tashqarida olib boriladigan ishlar:

a) Oila va mahallalarda olib boriladigan ishlar;

b) Dam olish lagerlaridagi ishlar;

v) Tuman va shahar musobaqalarida qatnashish.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisi faoliyatining sharoitlari: Jismoniy tarbiya o'qituvchisi faoliyati boshqa o'qituvchilar faoliyatiga nisbatan o'ziga xos sharoitlarda kechadi. Bu sharoitlarning uch guruhini ajratish mumkin. Bular psixik kuchlanish, jismoniy yuklanish, ochiq havoda mashg'ulotlarni o'tkazish bilan bog'liq bo'lgan tashqi muhit omillari.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisi faoliyati sharoitlari xususiyati jismoniy mashqlarni ko'rsatish va jismoniy mashqlarni bajarishda o'quvchilarning xavfsizligini ta'minlash hamda ochiq havoda, safarlarda o'tkaziladigan mashg'ulotlarda

o'quvchilar o'quvchilar bilan birgalikda harakatlanish zaruriyatidan iborat. Bu kunda bir qancha darslarning mavjudligi jismoniy tarbiya o'qituvchisi uchun katta jismoniy yuklama-ni yaratadi. O'qituvchi butun kun davomida oyoqda tik turishi, harakatda bo'lishi oyoq va qomatni rostlovchilarga yuklama yaratishini hisobga olish kerak. Yosh o'tgan sari jismoniy konditsiyalar yomonlashishini e'tiborga olgan holda jismoniy tarbiya darslarida jismoniy tarbiya o'qituvchilari bilan sinaladigan jismoniy yuklama pedagogik faoliyatining amalga oshirilishini qiyinlashtiradigan omillaridan biri bo'lishi muqarrar. Ayniqsa bu erkak o'qituvchilar jismoniy qobiliyatlari darajasiga qaraganda kam bo'lgan ayol o'qituvchilariga tegishli.

Jismoniy konditsiyalar o'sishiga ko'ra yo'qotishlar mashqlarni ko'rsatishda o'qituvchisini ortiqcha kuch ishlatishga majbur qiladi. Natijada ko'rsatilayotgan mashqlarning estetik tomoni, uni bajarish yangiligi va erkinligi yo'qoladi. Bu esa salbiy pedagogik oqibatlariga ega, chunki o'qituvchi bola uchun kuch, chaqqonlik, chidamlilik, egiluvchanlik namunasi hisoblanadi. Bunga yo'l qo'ymaslik uchun o'qituvchi yana jismoniy yuklamaning o'sishiga olib keladigan o'z jismoniy tayyorgarligini muntazam ushlab turishi lozim.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisi faoliyatini o'ziga xos tomonlaridan biri uning tez-tez havoda o'quv mashg'ulotini (to'garaklarni) o'tib turishidir. Bu omil ijobiy va salbiy jihatga ega. Hamma narsa ob-havo va iqlim sharoitlariga bog'liq. Masalan, O'rta Osiyo va Janubiy hudud-larning qizib ketishi, qishda (yog'ingarchilikda) havoning sovib ketishi hollari uchrab turadi, bu o'qituvchi uchun xavf tug'diradi. Bu sharoitlar o'qituvchidan chiniqqanlik va mustahkam sog'liqni talab qiladi.

Pedagogik faoliyat pedagogik vazifalarning uzluksiz hal qilinishini bildiradi. Ularni hal qilish - mazkur pedagogik vaziyatga, pedagogik maqsadga erishishini mos usulini topishdir. Sababi o'qituvchi va o'quvchi e'tiboriligi, o'quv materialiga bo'lgan munosabati, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabat hamda o'quvchilar o'zi o'rtasidagi munosabat bilan ish ko'radi. Shuning uchun bir marta va har doim tekshirilgan maqsadga erishishi usuli bilan ishlash ko'p holda qulaydir. Har doim muntazam ravishda maqsadga erishishi usullarini almashtirish, mazkur pedagogik vaziyat uchun eng yaxshi usul tanlash kerak.

Pedagogik vaziyatni hal qilish bir qancha bosqichlardan o'tadi: pedagogik vaziyat tahlili; intilgan maqsadga erishilish usullari, shu usullarni oldindan baholash va eng yaxshisini tanlash; qabul qilingan qarorni tatbiq etish; erishilgan natijaning tahlili va uning rejalashtirilgani bilan qiyoslash;

O'qituvchi tomonidan pedagogik vaziyatni baholashning murakkabligi ko'p holda faoliyatning ma'lum bir vaqt bilan taqsimlanganidan iborat. O'quvchilar guruhi bilan ish ko'rishi va yuzaga kelgan guruh hamda individual ta'sirni baholashi kerakligi natijasida o'qituvchi psixik kuchlanishga olib keladigan bir muncha og'ir holatga tushib qoladi. Bu shunga olib kelishi mumkinki, uning tahlili, obyekti maqsadga erishish to'g'ri tanlangan usulidan chetga olib ketadigan vaziyatning mohiyatsiz belgilari bo'lib qoladi. Pedagogik vaziyat mazkur sinf o'quvchilarining tayyorlanganligi darajasi, umuman ularning jismoniy tarbiya va xususan jismoniy tarbiya darslariga munosabati, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro munosabat, o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro munosabat darsning moddiy ta'minoti, ob-havo sharoitlari (havodagi mashg'ulotlar) va boshqa hollarini o'z ichiga oladi. Barcha shu natijalarni tahlil qilib chiqib, o'qituvchi yuzaga kelgan vaziyat pedagogik vazifa hal qilinishining ehtimol usullari haqidagi fikrni oldinga qo'yishni belgilaydi. Jismoniy tarbiya o'qituvchisi pedagogika, psixologiya, fiziologiya, gigiyena, jismoniy tarbiya nazariyasi uslubiati bo'yicha keng bilimlarga ega bo'lgan taqdiridagina bunga erishish mumkin. Keyinchalik kuchli va kuchsiz jihatlar aniqlangan holda maqsadga erishishi uchun qo'llanila-yotgan usullarning diagnostik baholanishi boshlanadi. Bu usullarning tartibli qiyoslanishi o'qituvchining nuqtayi nazariga ko'ra mazkur vaziyatda eng yaxshi usulni tanlashga olib keladi. Shunga muvotlq mazkur pedagogik vazifaning hal qilinishi uchun aniq reja ishlab chiqiladi (yoki ishlab chiqilgan rejaga o'zgartirishlar kiritiladi). O'qituvchining kelgusi boshqaruv faoliyati u bilan yaratilgan rejani amaliy hayotga tatbiq etishga yo'naltiriladi. Dasturni amalga oshirgandan so'ng o'qituvchi albatta erishilgan natijaning tahlilini qilishi, muvaffaqiyatsizlik bo'lgan bo'lsa, uning sabablarini aniqlash kerak. Buning natijasida kelgusida aynan shunday vaziyat yuzaga kelganida u yaxshiroq ish tuta oladi va uni hal qilishning optimal variantiga yaqinlashadi. Pedagogik vazifalarni hal qilib, o'qituvchi uning pedagogik maxoratiga bog'liq

bo'lgan tajribani to'playdi. Jismoniy tarbiya o'qituvchisi avvalo bolalarni o'rab turgan ijtimoiy muhit tengdoshlari va kattalar o'rtasida bo'ladigan munosabatlarni birinchi kundan boshlab o'rgatib boradi. O'qituvchi bir sinfning o'zida turli xil va individual tafovutlarga duch keladi. Bular o'qituvchi o'quvchilarning temperament tiplari, xatti-harakatlari (ko'nikma malakalari), o'quv materiallarini o'quvchilar tomonidan qanday eslab qolishi, qanday o'zlashtirayotganliklarini, sport musobaqalari, sport bayramlari hamda estafetalarda qanday faollik ko'rsatayotganliklarini (boshqa ish shakllarida) bilishidan iboratdir.

Kichik maktab yoshi davriga 6-10 yoshli boshlang'ich (I-IV) sinflarning o'quvchilari kiradi. Bola maktab ta'limiga bog'chada tarbiyalanayotganida tayyorlanadi. Bunda u maktabda o'quvchilarga qo'yiladigan har xil talablar bilan tanishadi, fan asoslarini o'rganish uchun biologik va psixologik jihatdan tayyor bo'ladi. Maktab ta'limiga psixologik tayyorlik deganda bolaning obyektiv va subyektiv jihatdan maktab talabiga munosibligi nazarda tutiladi. U maktab ta'limiga avval psixologik jihatdan tayyorlanadi. Binobarin, uning psixikasi bilim olishga etarli darajada rivojlanishi lozim, shu yoshdagi bola idrokining o'tkirligi, ravshanligi, aniqligi o'zining qiziquvchanligi, xayrixohligi, ishonuvchanligi, xayolining yorqinligi, xotirasining kuchliligi, tafakkurining yaqqolliqi bilan boshqa yoshdagi bolalardan ajralib turadi. Maktab ta'limiga tayyorlanayotgan bolada diqqat nisbatan uzoq muddatli va shartli barqaror bo'ladi. Bola diqqatining xususiyatlari roli va sujetli o'yinlardan, (harakatli o'yinlardan: roli, jamoali, yakka tartibda), rasm chizish va qurish - yasash, jismoniy tarbiya (xatti-harakatlari) mashg'ulotlarida, loy hamda plastilindan o'yinchoqlar tayyorlashda o'zgalar nutqini idrok qilish va tushunishda, matematik amallarni echishda, hikoya tinglash va tuzishda ko'rinadi. Bolalar o'z diqqatini muayyan obyektiv yo'naltirish, to'plash, taqsimlash bo'yicha ma'lum darajada ko'nikmaga ega bo'lib, o'z diqqatini boshqarish va kerakli paytda to'plashga intiladi. Uning xotirasi qiziqarli, ajoyib-g'aroyib, kishini taajjubga soladigan ma'lumot va hodisalarni puxta esda olib qolish, esda saqlash, esga tushirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Hozirgi kunda yoshlar tarbiyasi (I-IV sinf) har qachongidan ham juda muhim va dolzarb

vazifalardan bo'lib turibdi, bolalami tarbiyalash butunlay o'zgardi, chunki har tomonlama rivojlangan va mehnatga tayyor bo'lgan yosh insonni tarbiyalash vazifalarini "Jismoniy tarbiya va sport" qonuni, "Sog'lom avlod uchun", "O'zbekiston bolalar sportini rivojlantirish jamg'armasini tuzish to'g'risida"gi farmonlari ifodalab beradi. Bu vazifalar albatta nazariy yo'l bilan yoki metodik tajribalar, ba'zi bir psixologik qarashlar asosida bolalarning yosh individual xususiyatlariga (temperament, harakat, qobiliyat, iqtidorli, aqliy salohiyati, xulq motivatsiyasi, mas'uliyat) mos holda psixologik nazariyalarini amaliy pedagogik ishida to'la muvaffaqiyatli tatbiq etishda qo'lga kiritiladi.

Bola maktabga kelishi bilan uning hayotida o'zgarish yuz beradi. Ular o'qiy boshlashi bilan uning vazifasi, hayotidagi asosiy faoliyat o'qish bo'lib qoladi.

Bola maktabda tizimli ravishda yangiliklar oladi bu o'quvchining kundan kunga ortib borayotgan xilma xil mazmundagi bilimlarining manbayidir. Shular orqali uning bilim doirasi ham kengayib boradi. Aqliy jarayonlari rivojlana boradi, shu bilan bir qatorda bolaning emotsional va irodaviy xususiyatlari qayta tarkib topib rivojlana boshlaydi. Jismoniy tarbiya darsidagi (sport bayramlari, sport musobaqalari, estafetalar) ta'lim jarayonini o'zi bola psixik jarayonlariga (diqqati, nutqi, sezgilari, idroki, xotirasi, xayoli, tafakkuri, hissiyoti (irodasi), psixik holatlari (bardamligi, tetikligi, qiziquvchanligi, ishonchiligi, e'tiqodi, emotsiyalari, ijodiy ruhlanishi), psixik xususiyatlariga (temperamenti, xarakteri, qobiliyati, iqtidori, aqliy salohiyati, mas'uliyati) yangidan yangi talablar qo'yadi.

Maktabdagi o'qish tashkiliy, muayyan maqsadga qaratilgan ancha ixtiyoriy aqliy jarayonlarni talab etadi.

Jismoniy tarbiya mashg'ulotlari maqsadi bola sog'lig'ini mustah-kamlashga, chiniqtirishga, har tomonlama garmonik va jismoniy rivoj-lanishiga, aqliy hamda jismoniy ish qobiliyatini oshirishga yordam-lashishdan iborat. Binobarin, bolalar idrokini rivojlantirishda shunday mashqlar tanlanishi kerakki, ular bu mashqlarning bajarilish jarayonini o'zida to'g'ri kuzata olsin. Misol: to'pni otish, ilish, irg'itish mashqlari (tepaga pastga, uzoq-qa, mo'ljalga, sherigiga). Bunda ko'z bilan chamalash, va harakatlar (elementlarni bir-biriga) moslashuvi, to'pni his qilish, yo'nalishni, to'g'ri baholay olish

kabi idrok jarayonlari rivojlanadi. Bu bilan bog'liq holda idrokda so'zning roli ortib boradi. Kichik maktab yoshidagi bolalarda makon va zamonni idrok qilishi, o'ziga xos xususiyatga ega. Malumki, makon va zamonni idrok qilish bolaning hayot tajribasiga bog'liq.

Kichik maktab yoshida diqqatni boshqarish imkoniyatlari ham cheklangan hisoblanadi. Albatta bu yoshdagi o'quvchilarning diqqati boshqa yoshdagi o'quvchilar diqqatining kuchsizligi bilan farq qiladi. Ixtiyoriy diqqatni tarbiyalash uchun jismoniy tarbiya darslari (sport bayramlari, sport musobaqalari, estafetalar) muhim rolni o'ynaydi. Shuning uchun jismoniy tarbiya darsi jarayonida (sport bayramlari, sport musobaqalari, estafetalar) qushlarning uchishi, hayvonlarning yurishi, maymunlarni yoki quyonlarni tutish, daraxtlarga o'xshab tebranish va hokazolar taqlid sifatida kiritilishi bola diqqatini tarbiyalab boradi. Yana shuni aytish kerakki, o'rgatish jarayonida mashqlarni qismlarga bo'lib o'rgatishdan ko'ra, soddalashtirilgan holda butunlay o'rgatish metodini qo'llash maqsadga muvofiqdir. Masalan: yugurib kelib uzunlikka sakrash (echki bolasiga (uloqchaga o'xshab) sakrash), yugurib kelib balandlikka sakrash (ariqdan sakrab o'tishga o'xshab). Jismoniy tarbiya bo'yicha ta'lim jarayoni kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning ixtiyoriy, barqaror, mustahkam, kuchli, to'planuvchan, taqsimlanuvchan, faol, ongli diqqatini rivojlantirishga qulay shart-sharoit yaratadi. Bilim olish uchun mustaqil aqliy mehnat qilish (u yoki bu mashqlarni, elementlarni bajarishi), mashqlarni takrorlashi, irodaviy zo'r berishda ixtiyoriy, ongli diqqat tarkib topadi. Shuningdek, uning eng zarur xususiyatlari takomillashadi, bu esa ongli boshqarish imkoniyatini beradi. Bolalarning o'zaro aloqaga kirishishlarida tildan foydalanish jarayoni nutq deb ataladi. Jismoniy tarbiya (sport bayramlari, sport musobaqalari, estafetalar) yoki sportda ham har bir bajargan mashqlarimiz jarayonlari qanday kechishi, tanamiz bilan qatnashishdagi qo'pol xatti-harakatlar nutq (til) orqali etkaziladi. Jismoniy tarbiya o'qituvchisi tomonidan mashqlarni ifodali qilib so'zlash orqali bolalarning fikr va harakatlarigagina emas, balki ularning his-tuyg'ulariga bevosita ta'sir ko'rsatishi mumkin. Kichik maktab yoshidagi bolalar o'zlariga mos turli harakat faoliyatining vazifa va shartlarini tushunib olishda etarli tayyorgarlikka ega ekanliklarini ko'rsatmoqda. Bu harakat ko'nikmalarini

shakllantirishda ogʻzaki taʼsir etish (ragʻbartlantirish, tanbeh berish) usullaridan, keng foydalanish imkonini beradi. Ular faqat koʻnikmalarni egallash surʼatini emas, balki sifatini oshiradi. Oʻquvchi rivojlanishining keyingi bosqichlarida ogʻzaki (nutq) taʼsir etish tizimi yordamida avvalgi taassurotlar izlarining yangi birikma va kombinatsiyalarda jonlanishi yuz beradi. Bunda asosan birinchi bor sof ogʻzaki koʻrsatma va tushuntirishlar yordamida yangi munosabatda aloqa oʻrnatish, yangi bilim va koʻnikmalar hosil qilish imkoni tugʻiladi. Kichik maktab yoshidagi oʻquvchilar xotirasining eng muhim xususiyatlaridan biri - Soʻz mantiq xotirasi va maʼnosini tushunib, eslab qolish salmogʻini orttiradi. Oʻquvchi oʻz xotirasini ongli boshqarish, eslab qolish, esga tushirish, esda saqlab qolish jarayonlarini faoliyatning maqsadiga muvofiqlashtirish imkoniyatiga ega boʻladi.

Yuqorida aytilganidek, birinchi signal tizimi ikkinchi signal tizimidan birmuncha ustunligi tufayli oʻquvchilarda mantiqiy xotiradan koʻra koʻrsatmali harakatli xotira muhimroq rol oʻynaydi. Shuning uchun ular nazariy qonun va qoidalardan, mavhum tushunchalardan koʻra yaqqol maʼlumotlar, axborotlar, voqea va hodisalarni, obrazlar va narsalarni tezroq hamda mustahkamroq eslab qoladilar va uzoq muddat esda saqlaydilar. Kichik maktab yoshda xotira taʼlim taʼsiri ostida ikki tomonlama rivojlanadi:

1) Soʻz - logik esda olib qolishning roli oʻsadi va bola oʻz xotirasini boshqara olish malakasini egallaydi.

2) Birinchi signal tizimining bu yosh davrida ustun boʻlishi natijasida aniq-obrazli xotira rivojlangan boʻladi. Shuningdek bu yoshda harakatli oʻyinlarga (syujetli va syujetsiz, yakka tartibda, jamoali harakatli oʻyinlarga, (sport bayramlari, sport musobaqalari, estafetalar)) katta eʼtibor qaratish maqsadga muvofiqdir. Ularda shunga qaramay mexanik esda olib qolishga layoqati kuchli boʻladi.

P.F.Lesgaft: "Agar bola biror bir harakatni yoki ayrim usullarni maʼnosini mutlaqo tushunmay oʻzlashtirar ekan, bunda u mexanik tarzda harakat qiladi - u mazkur harakatni tatbiq eta olmaydi", - deb yozgan edi. Shuning uchun harakatlarni oʻrganishda quruq taqlid qilishga yoʻl qoʻyib boʻlmaydi.

Aynan shu yoshda oʻquv faoliyati jarayonidagi talablar xayol asosida shakllanadi. Bu yoshda bolalar xayolining oʻziga xos xususiyati

shundaki, biror voqeani soʻzlab berayotganlarida uni beixtiyor ravishda oʻzlaricha toʻldiradilar va xayol suradilar. Oʻquvchilarning xayoli oʻz oʻquv faoliyatining taʼsiri, talabi, imkoniyat va shart-sharoitlari orqali tarkib topadi. Bolaning xayoli tevarak atrof taassurotlari, Dunyo ajoyibotlari, koʻrsatmalilikni (*harakatlarga oʻrgatishda yaqqol koʻrish usullari, harakat yoki ayrim harakat elernentlarining oʻqituvchi tomonidan toʻgʻri va aniq namoyish etilishidan; masofani bosib oʻtishda moʻljal olishdan foydalanish; koʻrgazmali qoʻllanmalar - kinofilmlar, kinogrammalar, teleeshittiruv-lar, fotosurʼatlar, slaydalar va boshqalardan*) etarli darajada aks ettirish bilan vujudga keladi. Shuningdek, harakat topshirigʻini berish paytida aytilgan soʻz (nutq) harakat mazmuni va tuzilishini tasavvur qilishga yordam beradi. Shularni egallashda aloqalar hosil qilinadi, (*koʻnikma va malakalar ijobiy koʻchadi*) har qanday, mashqlarni xayolan takrorlaganda ham bu aloqalar sayqallashadi, natijada mashqlarni amaliy bajarish ham yaxshilanadi (A.S.Puni)

Xulosa qilib aytganda oʻsib kelayotgan yosh avlodning jismoniy va maʼnaviy salomatligini shakllantirishning, sogʻlom turmush tarziga intilish va sportga mehr-muhabbatni singdirishning gʻoyat muhim sharti sifatida bolalar ommaviy sporti rivojlantirilishini taʼminlash maqsadida tizimli chora tadbirlar amalga oshirilib kelinmoqda. Bu borada mamlakatimizda taʼlim tizimini taʼminlaydigan yosh avlodni tarbiyalab voyaga etkazish uchun turli tadbirlarni oʻtkazish koʻzda tutilishi lozim. Oʻquvchilarni jismoniy jihatdan nazariy bilimlar bilan qurollantirish, ularni bu boradagi jismoniy harakat koʻnikma va malakalar bilan oshno qilish, mazkur farming asosiy vazifa etib belgilandi. Oʻquvchilar sogʻligʻini yaxshilash, ularni jismoniy rivojlantirish, bolalarga jismoniy chiniqish va sport boʻyicha bilim berish maktabdagi jismoniy tarbiya darslarida, sinfdan va maktabdan tashqari mashgʻulotlarda amalga oshiriladi. Bu vazifalarni bajarish, bolalar sogʻligʻini asrash, ularni har tomonlama garmonik rivojlantirish, barkamol avlodni tarbiyalashni eng kichik yoshdan boshlab uzluksiz taʼlim tizimi asosida boshlangʻich sinflararo davom etilishi lozim.

Taʼlim muassasalarida oʻtkazilayotgan doimiy haftada 2 soatli jismoniy tarbiya darslari oʻquvchilarning haftali harakatga boʻlgan ehtiyojlariga hamda ularning jismoniy

tayyorgarligini ta'minlashga javob bera olmaydi. Bu vazifalami amalga oshirish uchun sinfdan tashqari olib boriladigan jismoniy tarbiya ishlarini, sport to'garak masnqiar oilan mustaqil shug'ullanish malakalarini oshirish, uning zaruriyati va qiymatini to'g'ri tushuntirish ham zarur, kcrakli mashqlarni tanlab majmua tuzish qobiliyatini shakllantirish kerak. Bolalarning harakat faolligini oshirishda kun tartibida o'tkaziladigan sog'lomlash-tirish tadbirlari, ayniqsa ommaviy sport bayramlari, musobaqalari etakchi rol o'ynaydi.

Zamon talabini hisobga olgan holda hamma fanlar bo'yicha maktab dasturlari o'zgardi, shu jumladan jismoniy tarbiya bo'yicha ham, o'quvchilar oldida yuqori darajali talablar qo'yilgan. Bu dastur talablarga javob bcrish maqsadidn o'quvchilar bilimga ega bo'lish uchun maktabda va uyda o'quv ishlari bilan sluig'ullanadilar. Albatta, bunday katta aqliy yuklama ishini bajarish uchun baquvvat va jismonan sog'lom bo'lish kerak. Sir emaski, sog'lom bola hamma vazifalarni yuqori darajada sifatli bajaradi, u iroda, intiluvchan qiziqishga ega bo'ladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI | СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ | REFERENCES

1. Abdullayev A., Xankeldiyev Sh.X. Jismoniy tarbiya nazariyasi va usuliyati: Jismoniy tarbiya instituti va oliy ta'lim muassasalari jismoniy tarbiya fakultetlari uchun darslik. – T., 2005. 232 b.
. Принципы и методы организацин физкультурно-спортивных мероприятий в образовательных учреждениях //Academy. – 2019. – №. 5
3. Djumaturdiyevich A. S. Yusupova Zulfizar Sharipovna //SCIENTIFIC REPORTS OF BUKHARA STATE UNIVERSITY. – C. 271.
4. Yusupova Z.Sh. Methodology for teaching physical lessons using digital technologies in primary school. *Вестник науки и образования. Научно-методический журнал* 20.10.2021.№15(118) часть 3.

MUALLIF HAQIDA MA'LUMOT [ИНФОРМАЦИЯ ОБ АВТОРЕ] [AUTHORS INFO]

Yusupova Zulfizar Sharipovna

Manzil: O'zbekiston, 200100, Buxoro shahri

OSIYO XALQARO UNIVERSITETI AXBOROTNOMASI Ilmiy-nazariy va metodik jurnal 1-son (2025-yil, Yanvar) Jurnal 2024-yildan chiqa boshlagan	Jurnal oliy o'quv yurtlarining professor- o'qituvchilari, ilmiy tadqiqotchilar, ilmiy xodimlar, magistrantlar, talabalar, akademik litsey va kasb-hunar kollejlari hamda maktab o'qituvchilari, shuningdek, keng ommaga mo'ljallangan. Jurnalda nazariy, ilmiy- metodik, muammoli maqolalar, fan va texnikaga oid yangiliklar, turli xabarlar chop etiladi. Orginal maket uchun mas'ul: Mirshod SATTOROV Maqolalarni qabul qiluvchi: Ziyodullo ELOV	Jurnal tahririyat kompyuterida sahifalandi. Chop etish sifati uchun bosmaxona javobgar. Bosishga ruxsat etildi 07.02.2024 Tezkor bosma usulda bosildi. Adadi – 100 nusxa Buyurtma № 1 Bahosi kelishilgan narxda. “BUXORO DETERMINANTI” MCHJ bosmaxonasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Buxoro shahri Namozgoh ko'chasi 24-uy.
--	---	--

Eslatma: Jurnal “OSIYO XALQARO UNIVERSITETI” MCHJ va “BUXORO DETERMINANTI” MCHJ
 Kamolot nashriyoti tasarrufidadir.

Jurnaldan ko'chirib bosish tahririyatning roziligi bilan amalga oshiriladi!

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI PREZIDENTI ADMINISTRATSIIYASI XUZURIDAGI
AXBOROT VA OMMAVIY KOMMUNIKATSIYALAR AGENTLIGI

ГУВОХНОМА

№ 250649

"BUXORO DETERMINANTI" MASULIYATI CHEKLANGAN JAMIYAT

Оммовий ахборот воситаси давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги
губоҳнома

ЛИЦЕНЗИЯ РЕЕСТРИ БЎЙИЧА ТАРТИБ РАҚАМИ
C-5669527

СТІР (СОЛІҚ ТЎЛОВЧИНИНГ ІДЕНТИФІКАЦІОН РАҚАМИ)
309343334

АМАЛ ҚІЛІШ МУДДАТИ
04.04.2024дан - чексіз

ЖОЙЛАШАН МАНЗІЛИ (ПОЧТА МАНЗІЛИ)
Бухоро вилояти, Бухоро шаҳри, Намозгоҳ, дом 24

ВАКОЛАТИ ОРГАН
Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий
коммуникациялар агентлиги

04.04.2024 14:09
ТАҚДІМ ЭТИЛГАН САНА

Губоҳнома № 250649

Фаолият тури

Оммовий ахборот воситаси сифатида фаолиятни амалга ошириш

Қўшимча маълумотлар

Оммовий ахборот воситасининг номи	Оммовий ахборот воситасининг тили	Оммовий ахборот воситасининг тури
OSIYO XALQARO UNIVERSITETI AXBOROTNOMASI	O'zbek, rus, ingliz, turk tillari	Журнал

ТАРҚАТИЛИШ ХУДУДИ ВА ШАКЛИ

Тарқатилиш хуудди ва шакли	Хуудд	Тарқатилиш шакли
Республика миқёсида		Онлайн

Журнал O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi
huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil
04-aprel №25-0649-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI HUZURIDAGI
OLIIY ATTESTATSIYA
KOMISSIYASI

100947, Toshkent sh., Y. G'ulomov ko'chasi, 70
Tel.: (71) 233-28-83, Fax: (71) 233-06-47
e-mail: info@oak.uz https://oak.uz

SUPREME ATTESTATION
COMMISSION
AT THE MINISTRY OF HIGHER
EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATIONS
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

70, Y. G'ulomov st., Toshkent, 100947
Tel.: (71) 233-28-83, Fax: (71) 233-06-47
e-mail: info@oak.uz https://oak.uz

№ 08/2024-28.08.2024 y.

Осиё халқаро университетига

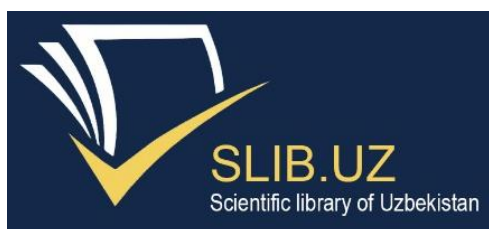
Олий аттестация комиссияси Осиё халқаро университетининг
мурожаатига (08.08.2024 й., №01-563) кўра ОАК Раёсатининг 2024 йил 28
августдаги 360/5-сон қарорига мувофиқ педагогика ва психология фанлари
бўйича фалсафа доктори (PhD) ва фан доктори (DSc) илмий даражасига
талабгорларнинг диссертация ишлари юзасидан диссертациялари асосий
илмий натижаларини chop etish тавсия этилган миллий илмий нашрлар
рўйхатига "Осиё халқаро университети ахборотномаси" илмий-назарий ва
методик журнади (<http://scientificjournal.uz>) киритилганлигини маълум қилади.

Изоҳ: Педагогик технологиялар ва психологик тадқиқотлар (23.08.2024 й., №8)
бўйича эксперт кенгаши тавсияси; ОАК Тартиб-қонда комиссияси қарори (27.08.2024 й.,
№8/23); ОАК Раёсатининг қарори (28.08.2024 й., №360/5).

Бош илмий котиб А.А.Шермухамедов

Иарочи: Т.Ш.Мамайтурсов

Журнал O'zbekiston Respublikasi OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360-son
qaroriga asosan pedagogika, psixologiya,
fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan
doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning
dissertatsiya ishlari yuzasidan "Dissertatsiyalar
asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya
etilgan ilmiy nashrlar ro'yxati" ga kiritilgan.

<https://scientificjournal.uz/>

ISSN

ISSN 3030-3796